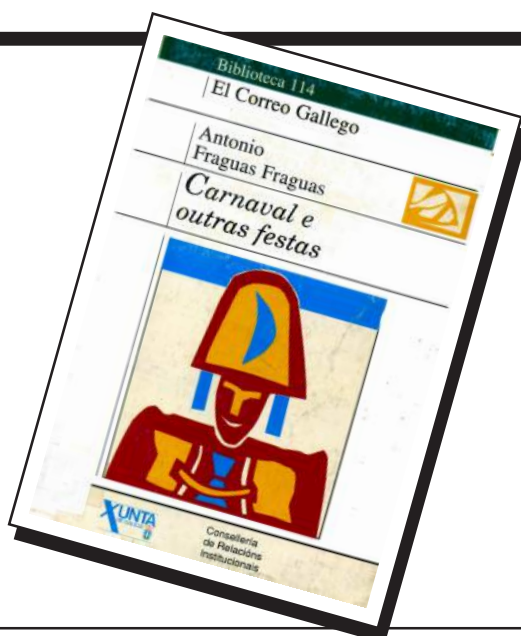

O ENTROIDO

TRES TEXTOS de ANTONIO FRAGUAS FRAGUAS

UNIDADE DIDÁCTICA

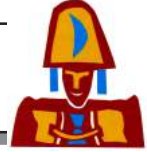
ED. PRIMARIA

 **EQUIPO
DINAMIZACIÓN
LINGUA GALEGA**

CEIP de GALÁN OSEIRO - ARTEIXO

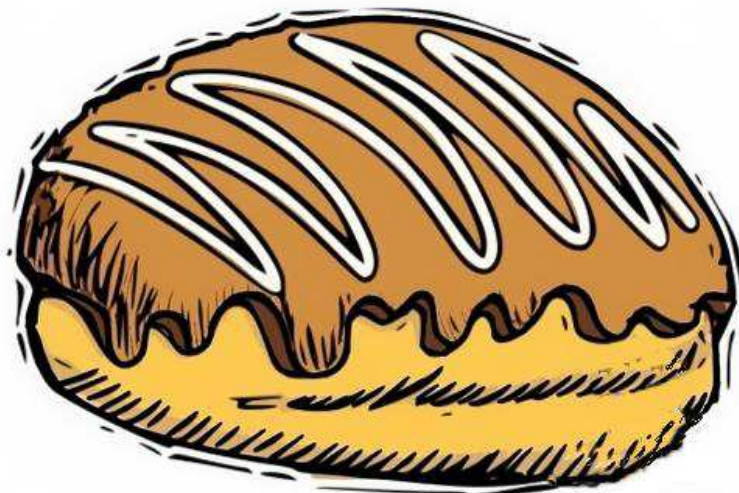
CEIP de GALÁN
Oseiro-Arteixo (A Coruña)

Chamado tamén *bica*: é unha bola de fariña de millo sen lévedo, de tal xeito que resulta de sabor doce; nalgúns casos engádese algún outro ingrediente, como azucre ou pasas. Á masa incorpóraselle un chisco de manteiga. O *bolo* faise na pedra do fogar, pero colocando unha lousa especial chamada *pedra do bolo*; colocado nela, cóbrese cun papel e unha capa de cinza; inmediatamente prepárase un monte de leña sobre a bola e fáiselle lume ata que coza.

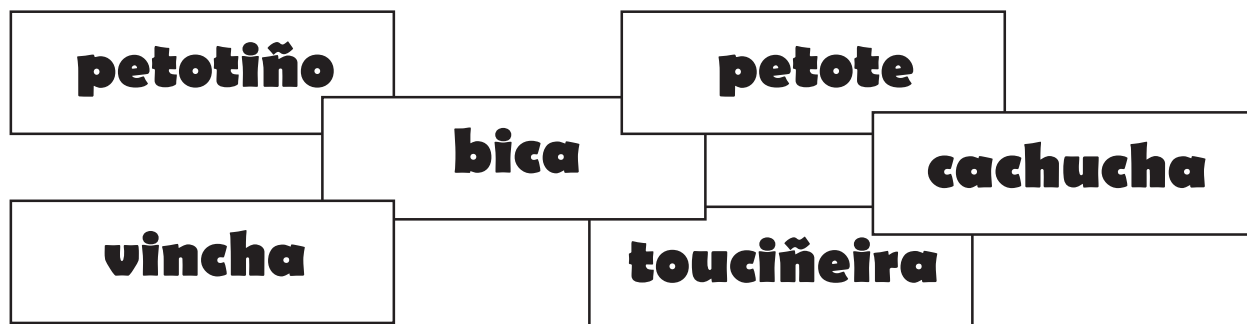
O día do bolo era o domingo, e de aí o consello que dan os galos:

Cacaracá
ponte na pa,
fai un bolo,
cómeo todo,
deixa un bocado
para martes de Entroido.

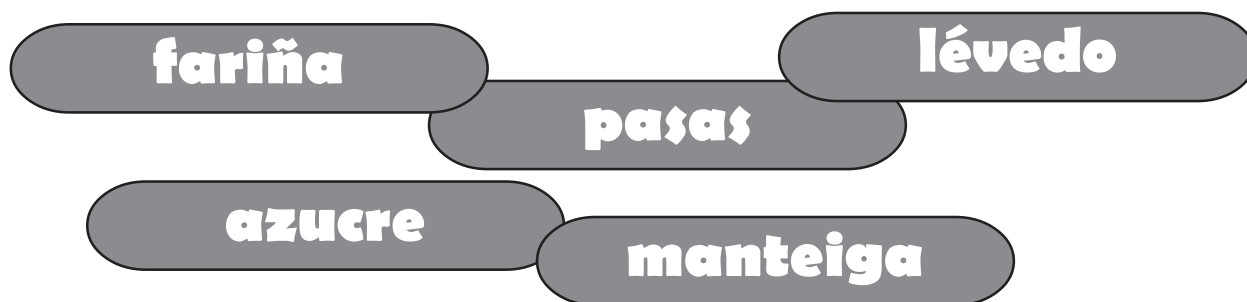

QUE SABES DO BOLO?

1.- Que outro nome ten o bolo? Colorear.

2.- Que ingrediente non leva o bolo? Risca.

3.- Onde se fai o bolo, nunha pedra ou nunha tixola?

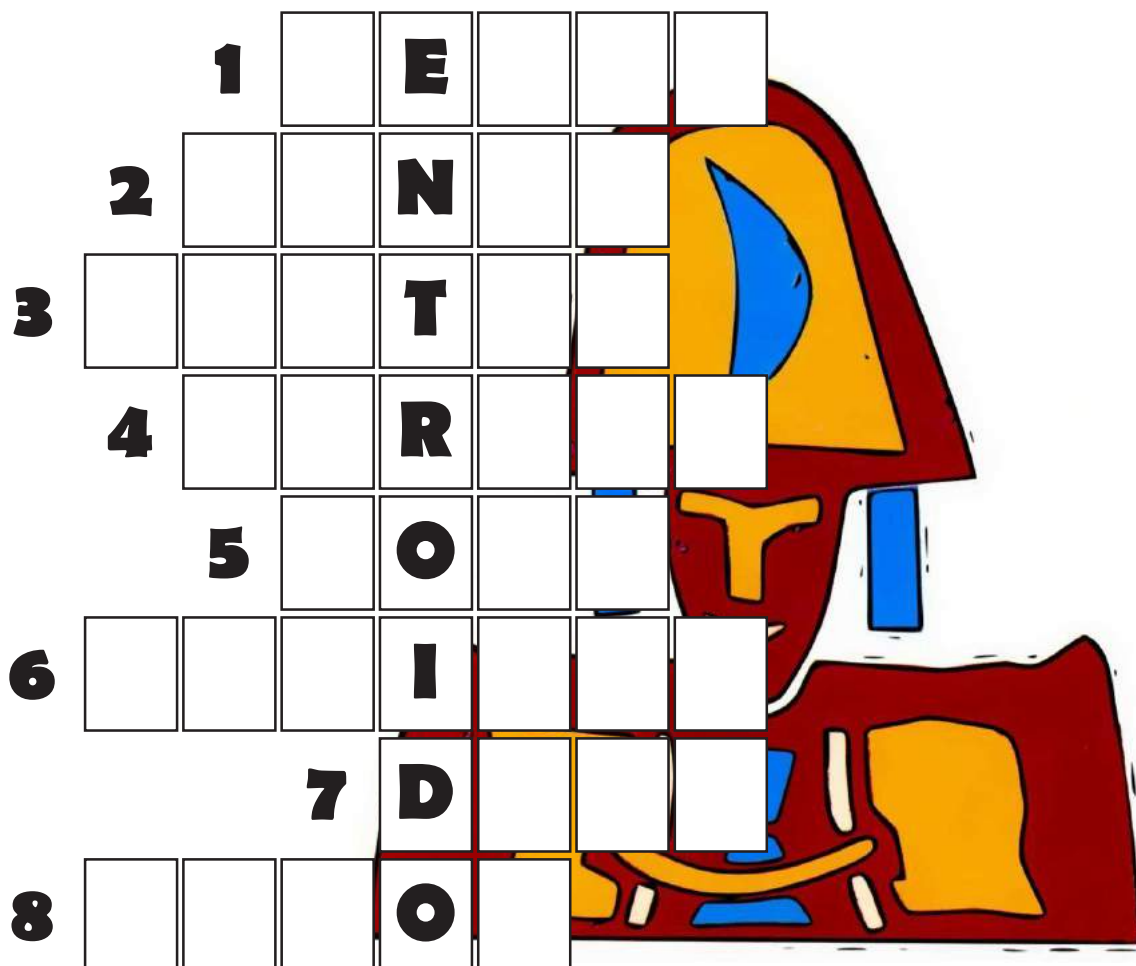

4.- Que día é o do bolo? Colorear.

O ENCRUCILLADO DO BOLO

5.- Resolvemos o encrucillado?

HORIZONTAIS

- 1.- De que material é a lousa sobre a que se coloca o bolo?
- 2.- O que se lle bota ao bolo antes de metelo no lume.
- 3.- Día para o que hai que deixar un bocado do bolo.
- 4.- Sae do millo e é un dos ingredientes do bolo.
- 5.- Unha bola de fariña de millo sen levadura é un...
- 6.- É o día do bolo.
- 7.- Que sabor ten o bolo?
- 8.- Aves que dan consellos sobre o bolo.

1.- PEDRA 2.- CINZA 3.- MARTES 4.- FARIÑA
5.- BOLO 6.- DOMINGO 7.- DOCE 8.- GALOS

A SOPA DE LETRAS DO BOLO

6.- Localiza as seis palabras relacionadas cos bolos.

FARIÑA
CINZA
MILLO
MANTEIGA
BICA
AZUCRE

OS ALIMENTOS DO ENTROIDO

7.- Que outros alimentos son típicos do entroido?

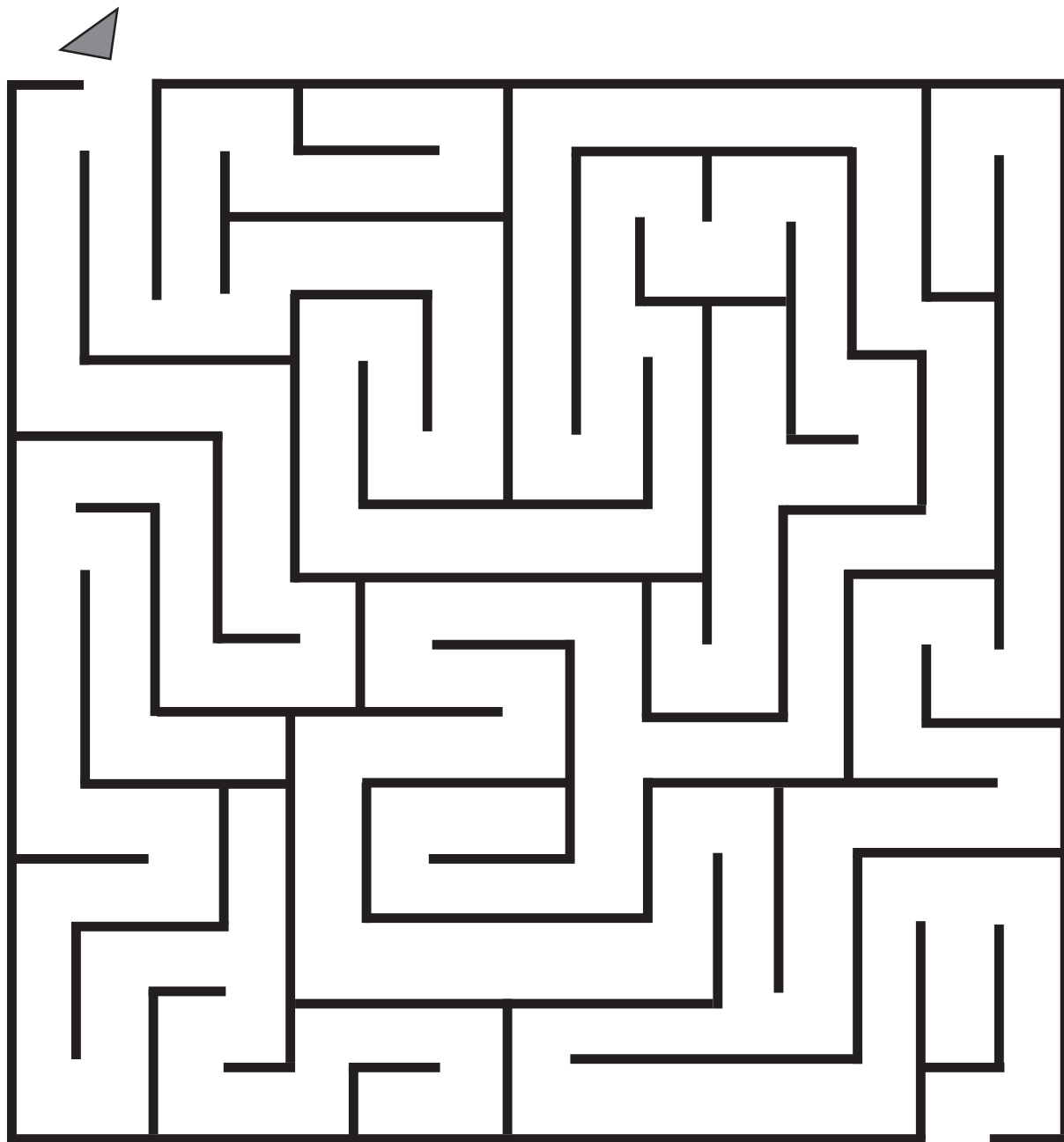
BIN	CHEI	CA	CHA	LO	BO	RA

COMO CHEGAMOS AO BOLO?

8.- Colorea o camiño que hai que seguir para chegar a pillar o bolo de Entroido.

«Reciben o nome de entroidos ou momadas toda agrupación con desfraces que sae dun lugar a outro; tamén se denominan mascaradas e maragatos.»

Non todas as momadas levan *madamitos*; para ser madamito, a primeira condición que se require é ser moi bo bailar e conformarse nunha festa, de tanto balbordo, con ser admirado polo baile e polo porte. Eran frecuentes nas mascaradas de Augasantas e Valongo, onde algunha vez temos visto ata catro parellas.

Os madamitos visten traxe negro, ás veces préstamo de antiga voda, sen adorno de ningún xénero; o anteface é de cartón e locen algunhas alfaias. Van todo o camiño de ganchete, sen separarse nunca as parellas.

Dunha rapaza que vai ben composta dise:
Vai que parece unha madamita.

Dunha parella que baila moi ben: *Bailan que nin madamitos.*

QUE SABES DOS MADAMITOS?

1.- Que son as momadas?

2.- Que outros nomes poden recibir? Pinta.

ESTROBOS

MARAGATOS

TARABELOS

MASCARADAS

ATRANQUES

ENTROIDOS

3.- Cal é a primeira condición para ser madamito?

4.- En que dúas localidades era frecuente ver madamitos?

5.- Como visten os madamitos?

6.- De que material está feito o seu anteface?

7.- De que modo van todo o camiño as parellas de madamitos?

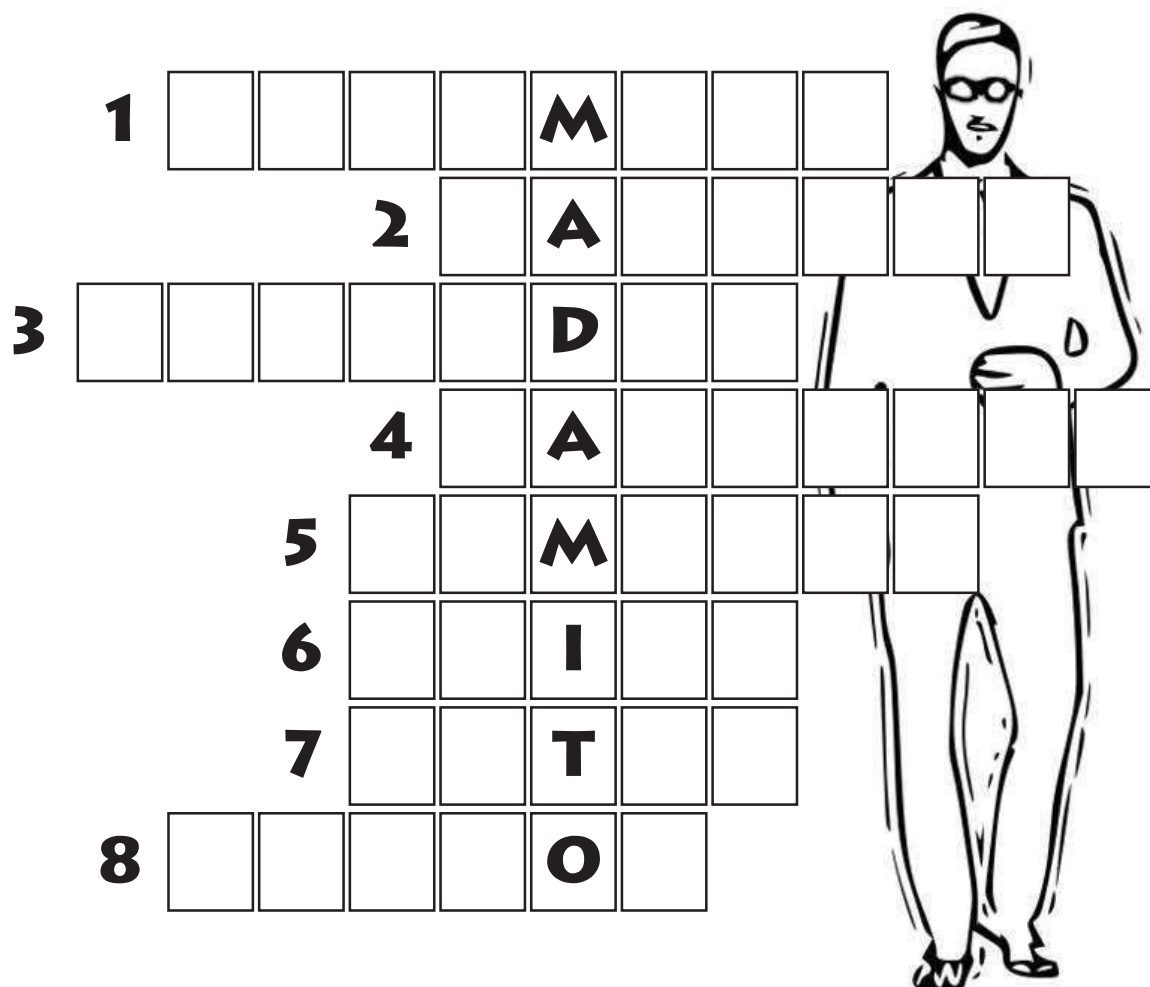
8.- Que tres cousas leva o traxe do madamito?

9.- En que consiste «o baile dos madamitos»?

O ENCRUCILLADO DO MADAMITO

10.- Resolvemos o encrucillado?

HORIZONTAIS

- 1.- O que parece unha rapaza que no Entroido vai moi ben vestida.
- 2.- Van de dous en dous e de ganchete.
- 3.- A primeira condición que se require dun madamito, que sexa un bo...
- 4.- Unha maneira de collerse polos brazos as parellas.
- 5.- Conxuntos de xente disfrazada que saen dun lugar a outro.
- 6.- Obxectos feitos de materiais preciosos que levan os madamitos.
- 7.- Cantidade de parellas que se chegaron a ver nas mascaradas de Augasantas e Valongo.
- 8.- Material co que están feitos os antefaces dos madamitos.

1.- MADAMITA 2.- PARELLA 3.- BAILADOR 4.- GANCHETE
5.- MOMADAS 6.- XOIAS 7.- CATRO 8.- CARTÓN

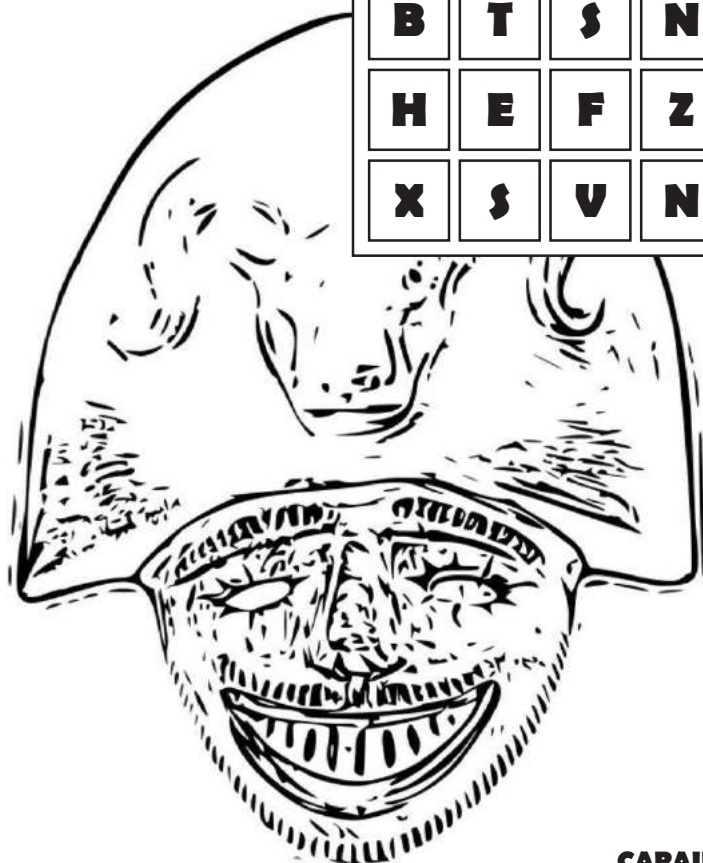

A SOPA DOS PERSONAXES

12.- Localiza nesta sopa de letras o nome dos sete personaxes típicos do Entroido galego que aparecen na columna da esquerda.

**PANTALLAS
XENERAIS
BOTEIROS
VOLANTES
MERDEIROS
MADAMAS
GALÁNS**

Z	X	E	N	E	R	A	I	S
M	E	R	D	E	I	R	O	S
N	V	Z	X	M	V	L	C	B
B	O	T	E	I	R	O	S	M
G	L	C	B	V	Z	X	G	H
P	A	N	T	A	L	L	A	S
M	A	D	A	M	A	S	L	Z
B	T	S	N	V	X	C	A	P
H	E	F	Z	M	L	D	N	B
X	S	V	N	C	G	Z	S	H

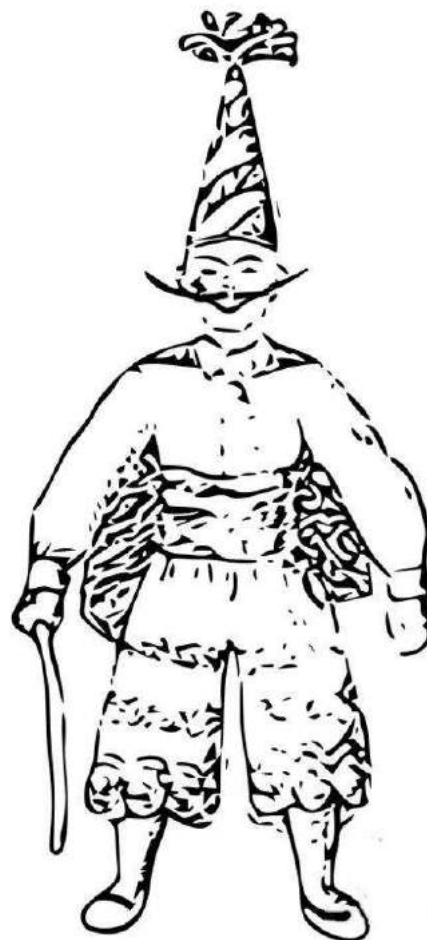

CARAUTA E MITRA DE FELO DE MACEDA

Levan como disface un traxe do revés, con remendos ou pezas caprichosas, un uniforme militar, ou sinxelamente un traxe improvisado pola man dunha costureira. O anteface adoita ser de *fol*, peleso caseiro empregado para a fariña e o gran, procurando que axuste un extremo (ou *cornello*) ao nariz; ás veces levan anteface de cartón, semellando o fociño dalgún animal, ao que se denomina *fociño de can*. Na cabeza un gorro cónico ou trapezoidal, coas súas correspondentes cintas. Van provistos de cordas e díselles berrando:

*Maragato pato,
rabo da cincha,
cando o galo canta,
maragato rincha.*

QUE SABES DOS MARAGATOS?

1.- Como van disfrazados os maragatos?

2.- De que material está feito o anteface do maragato?

3.- Como se chama a parte do anteface que lle cobre o nariz?

4.- Como se lle chama ao anteface que semella o fociño dalgún animal?

5.- De que tipo é o gorro dos maragatos? Que adorno levan?

6.- Completa a cantiga coa que se lles berra aos maragatos.

RINCHA MARAGATO CINCHA GALO RABO CANDO

G *pato,*
 B *da* **C** ,
 D *o* **L** *canta,*
maragato **H** .

LEMBRAS OS NOMES?

7.- Serás quen de unir as sílabas para formar palabras relacionadas co disfrace dos maragatos?

ME	NI	U	FOR	▶				
DOS	RE	MEN	—————					
TE	CE	AN	FA	▶				
NE	LLO	COR	—————					
CI	FO	ÑO	—————					
DAS	COR	—————						
TU	RA	REI	COS	▶				

E NO ENTROIDO... A COMER!

8.- Os maragatos son típicos do Entroido, tan típico como comer cocido nestas datas. Localiza na sopa de letras o nome de sete alimentos que se consomen nestas datas.

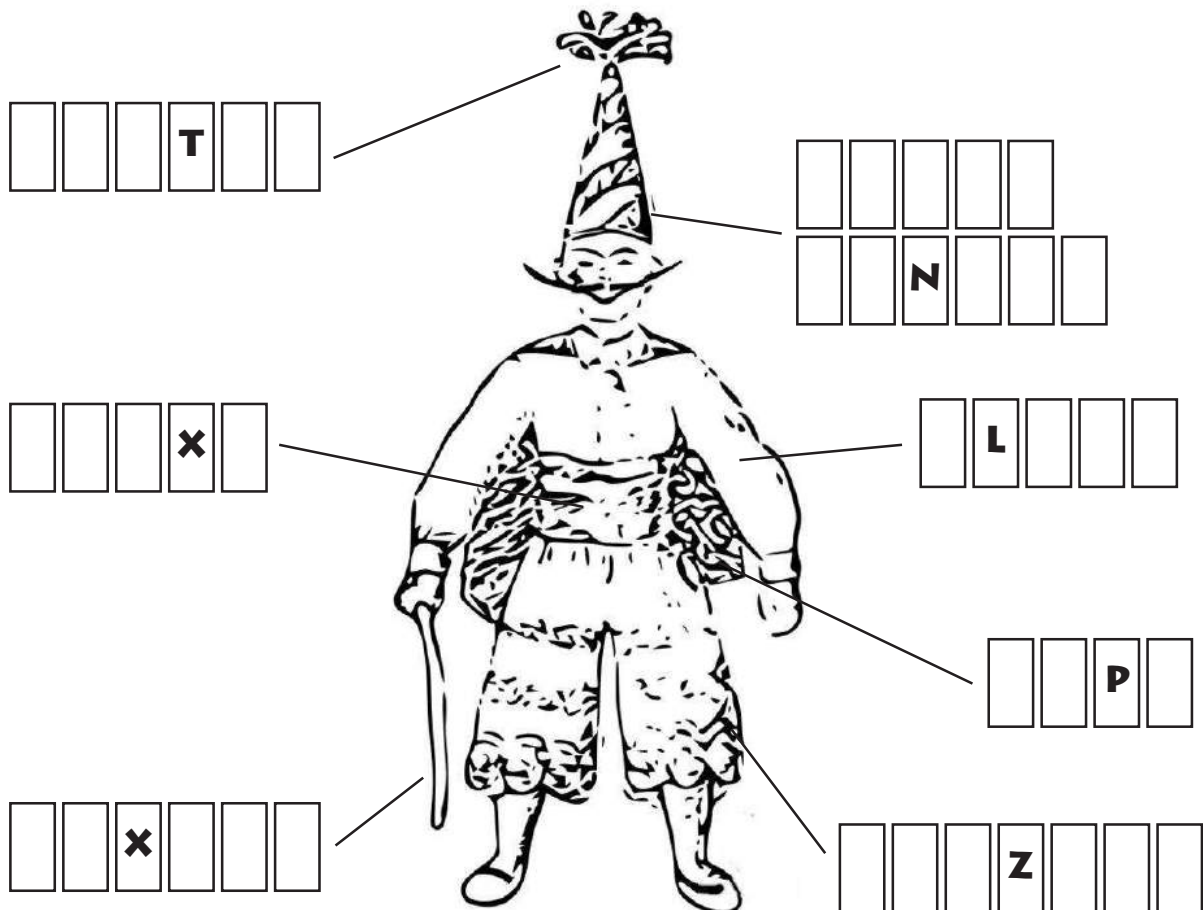
GARAVANZOS CHOURIZO PORCO GRELOS TOUCIÑO PATACA CACHUCHA	G	A	R	A	V	A	N	Z	O	S	P
	R	V	B	C	H	O	U	R	I	Z	O
	E	C	A	C	H	U	C	H	A	S	R
	L	X	C	V	H	G	L	D	B	M	C
	O	L	N	A	P	A	T	A	C	A	O
	S	C	S	X	T	O	U	C	I	Ñ	O

CAL É O SEU NOME?

9.- Coloca cada nome onde lle corresponda e colorea.

CAXATO FAIXA BLUSA CINTAS
GORRO CÓNICO CAPA CALZÓNS

CANTAS SÍLABAS TEN CADA VERSO?

10.- Cantas sílabas hai en cada un dos versos do maragato?

Maragato pato, ▶

rabo da cincha, ▶

cando o galo canta, ▶

maragato rincha. ▶

FACEMOS ORACIÓN MARAGATAS?

11.- Le o significado de cada palabra e fai unha oración con cada unha delas.

REMENDO

Pedazo de tea, coiro... que se lle cose ao que está vello ou rompido.

PELELLO

Pel curtida e preparada para diferentes usos industriais.

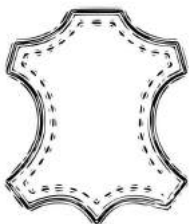
FOCIÑO

Parte prolongada da cabeza dalgúns animais, na que están a boca e o nariz.

FOL

Saco de pel. Parte da gaita en forma de saco.

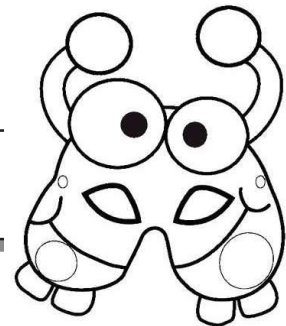

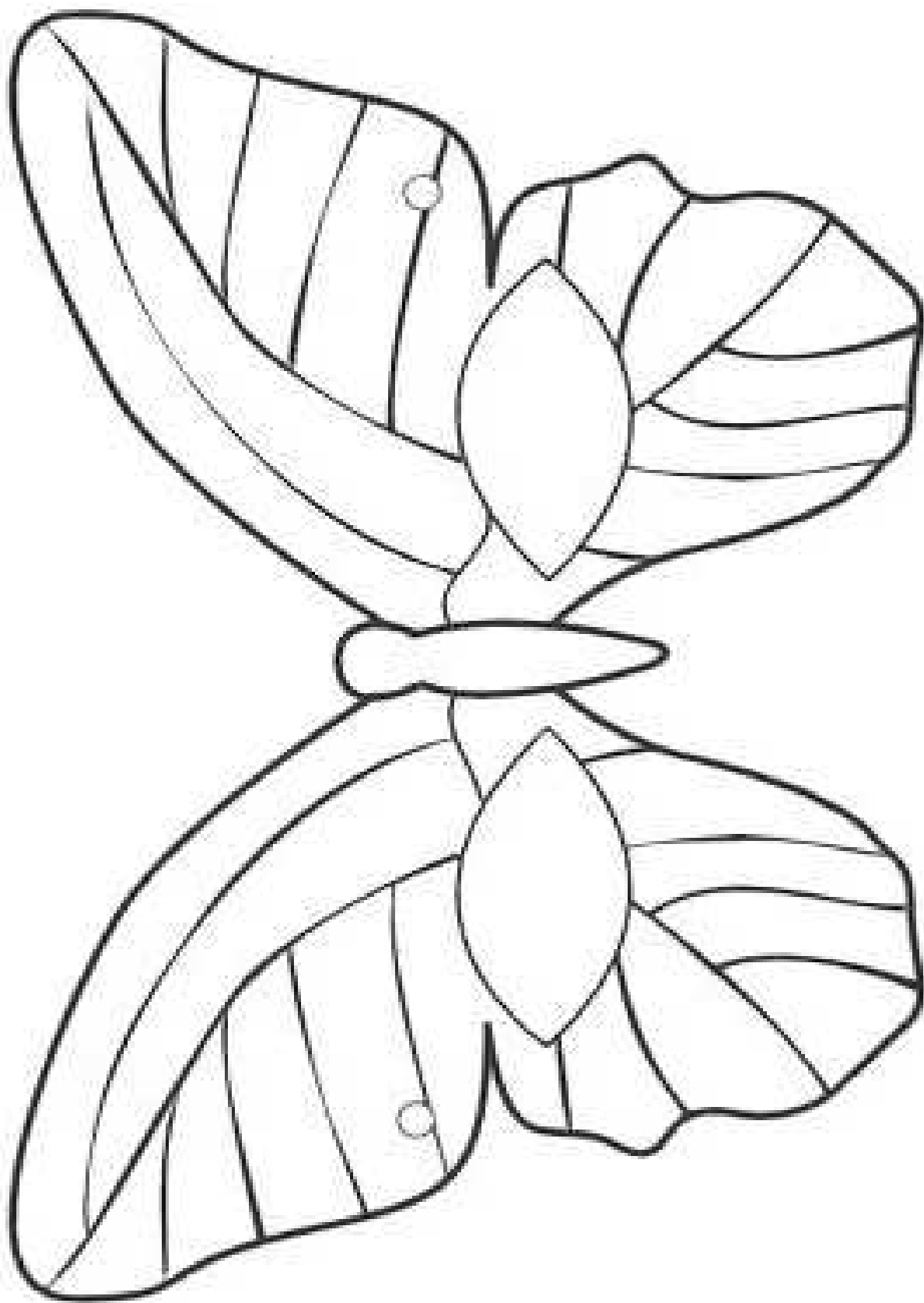

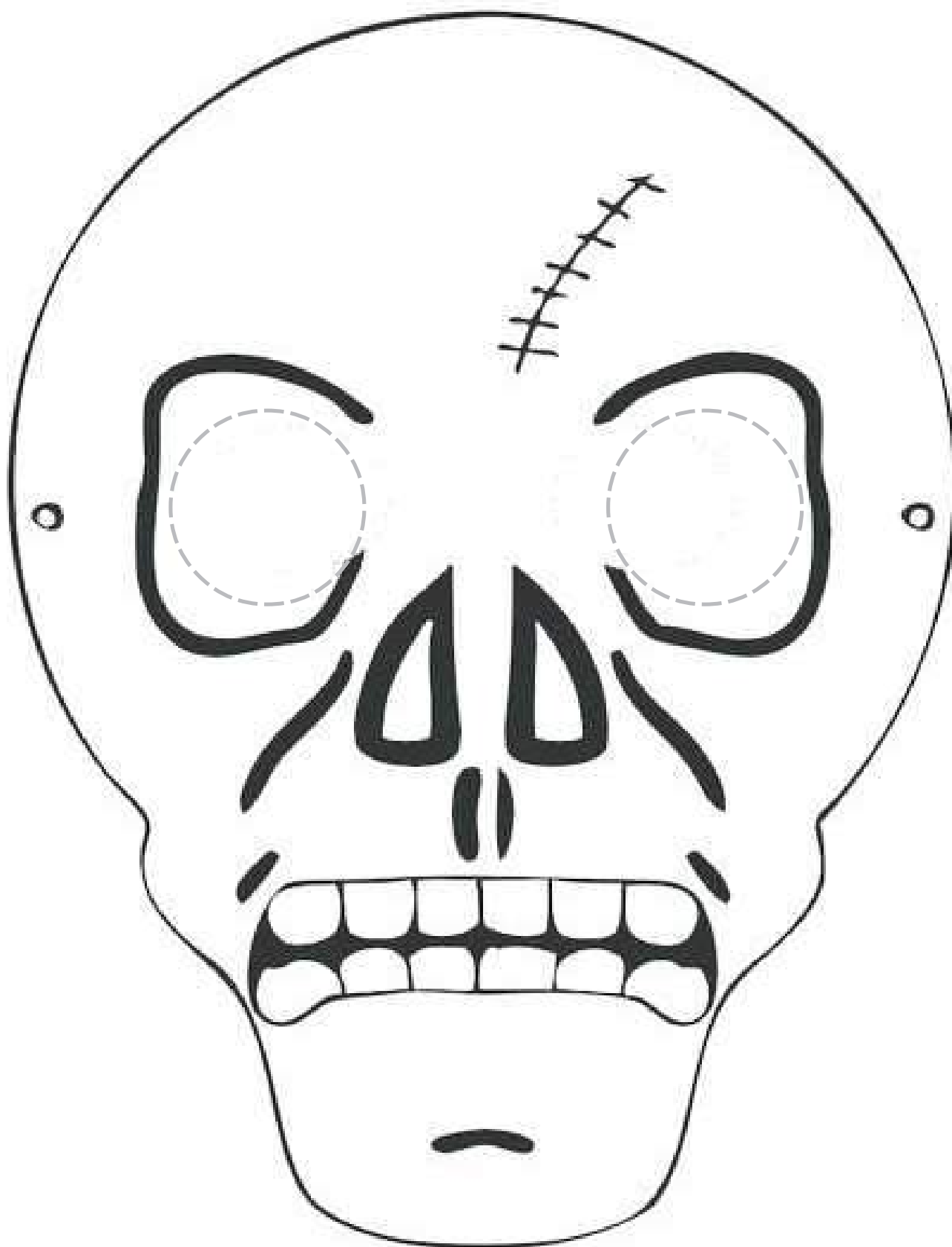
ONCE MÁSCARAS

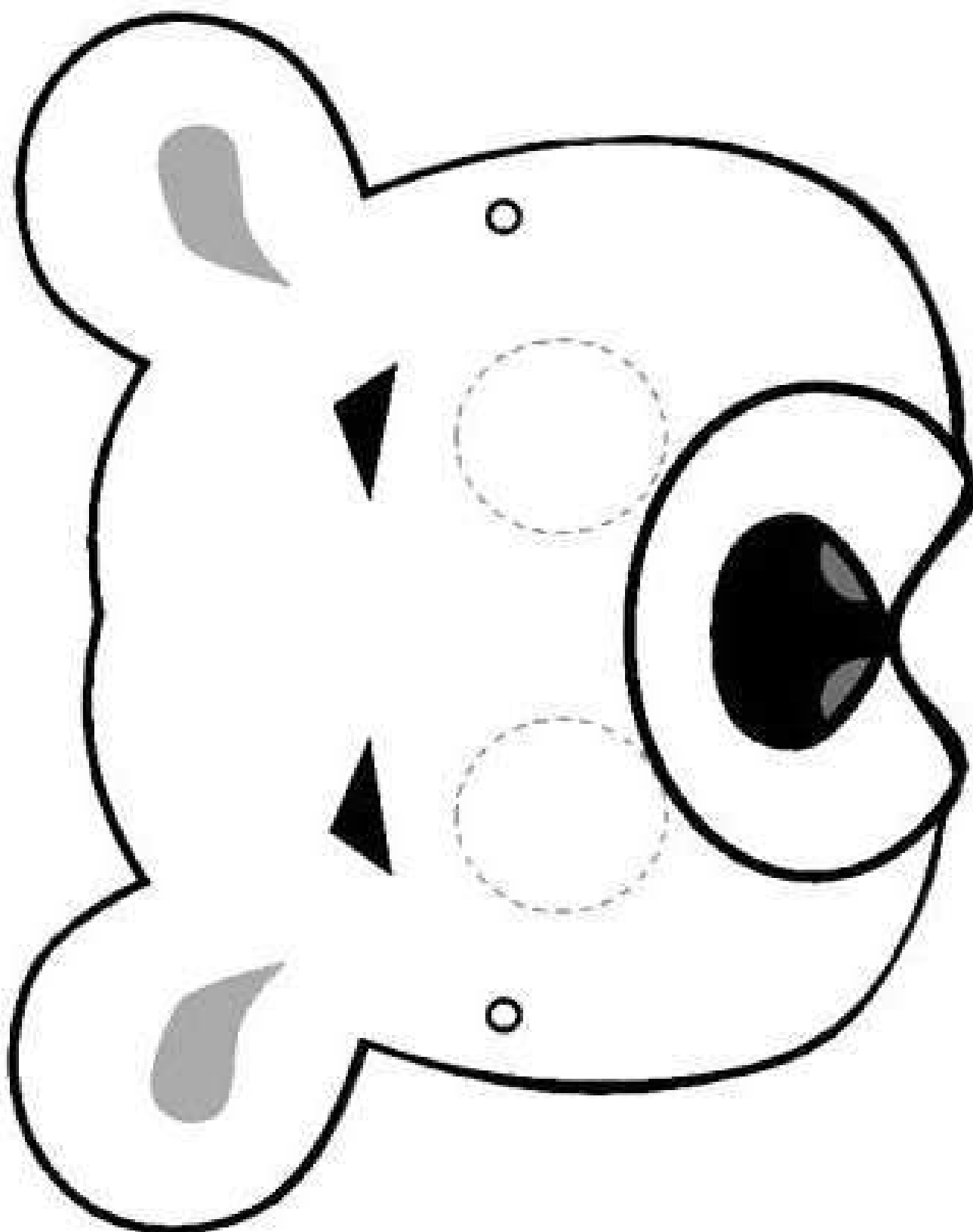
A BOLBORETA

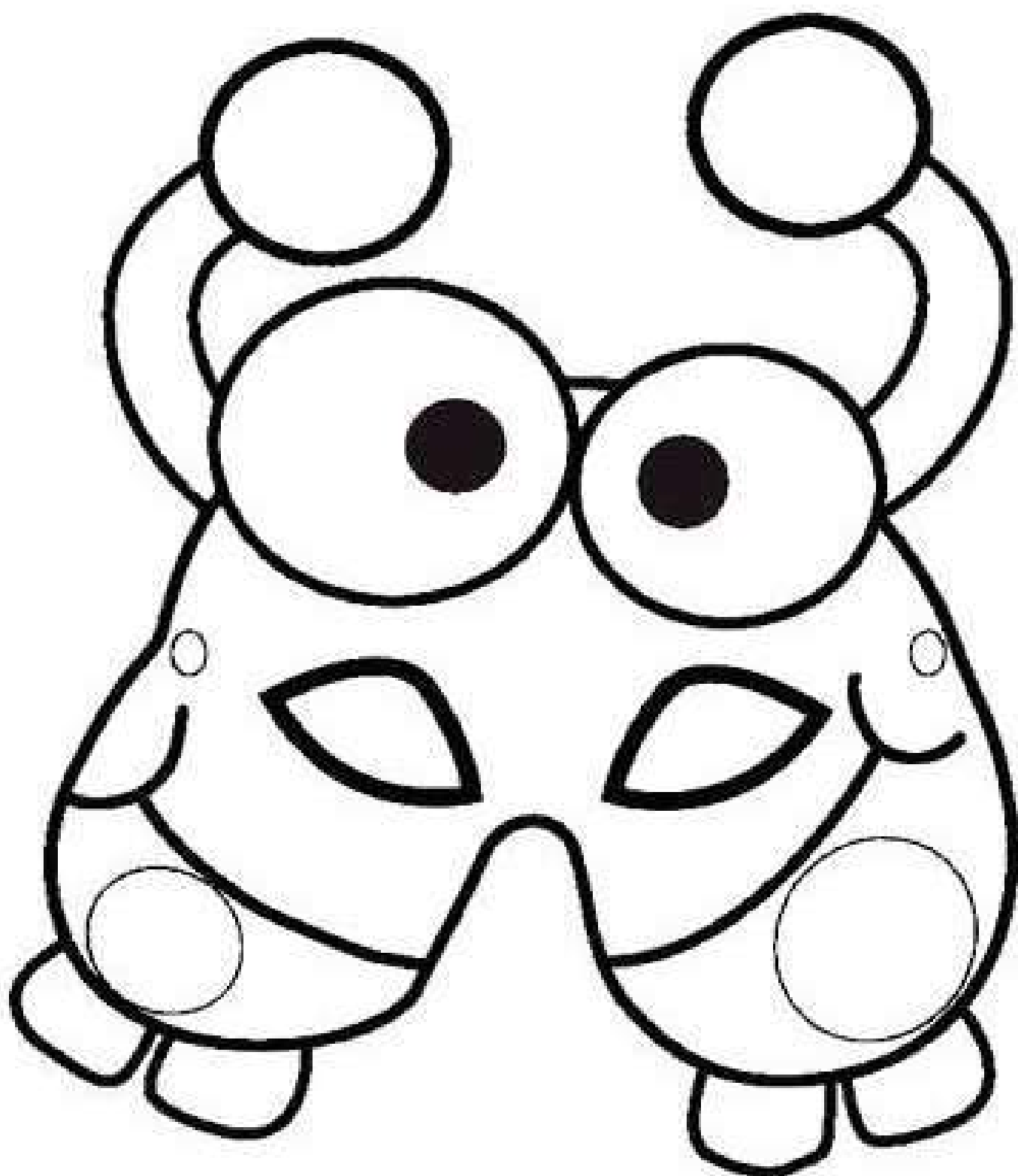
A CAVEIRA ARREPIANTE

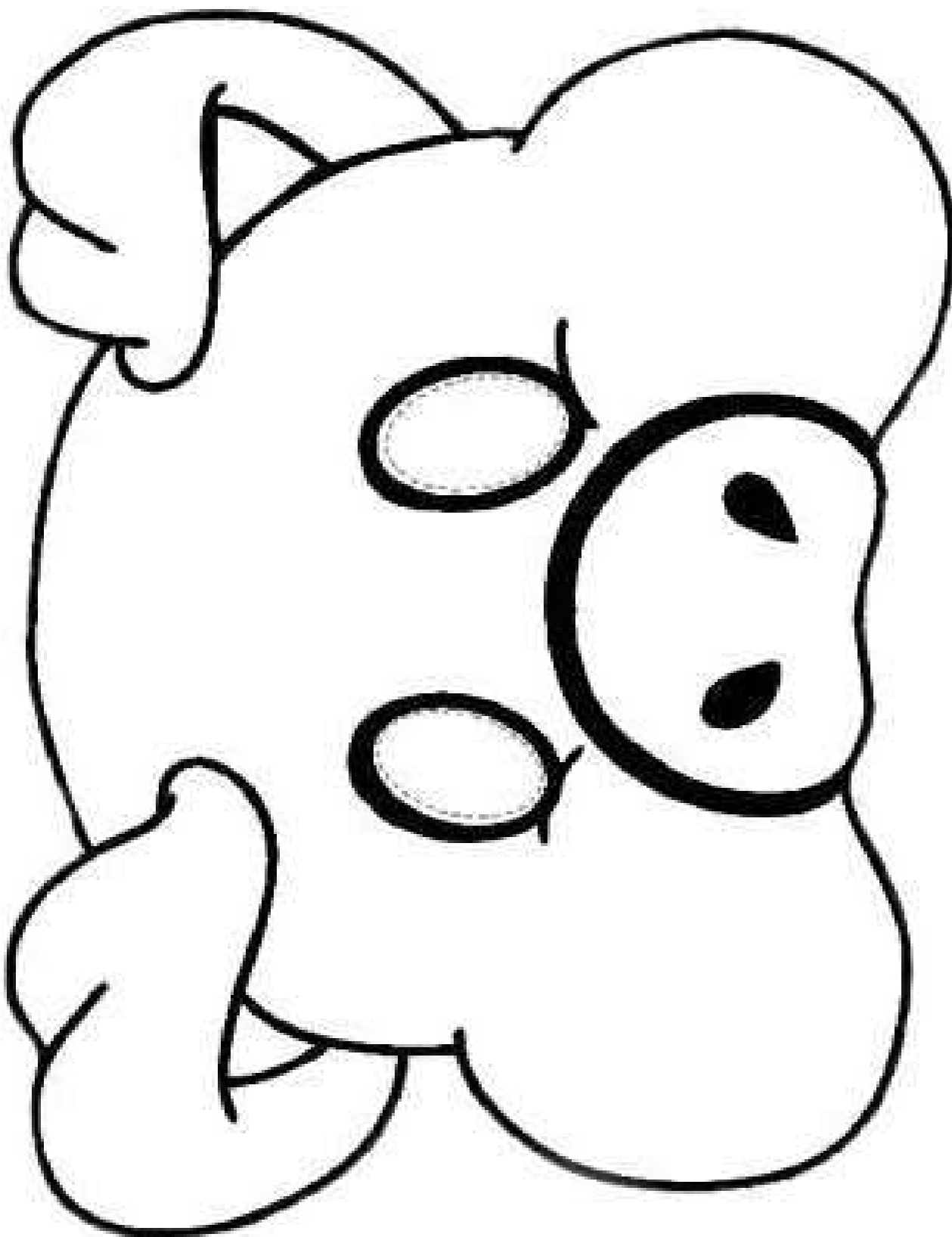

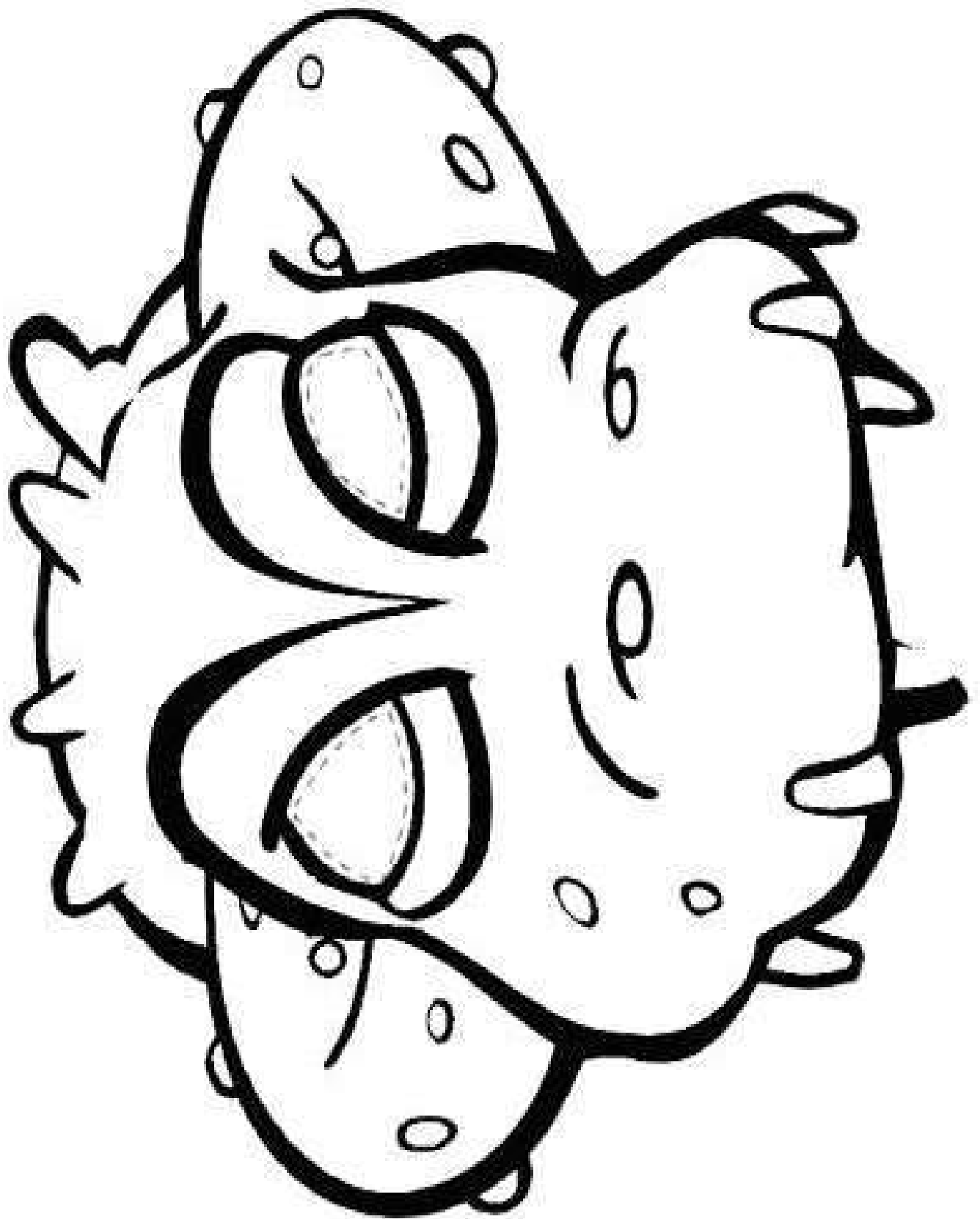
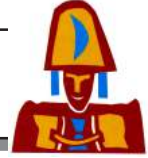
A OSA PELUDA

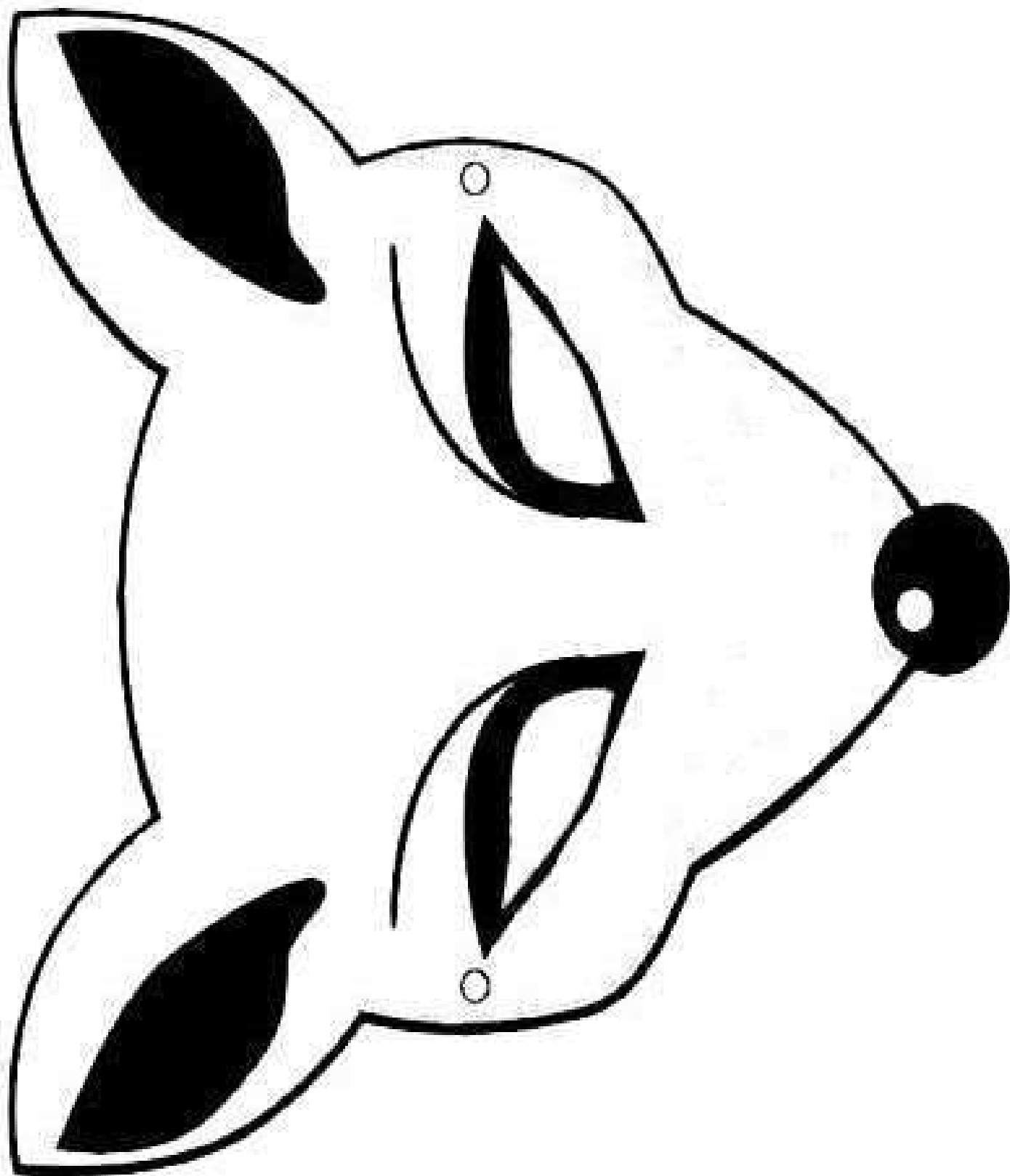
UNHA RA VERDE, MOI VERDE

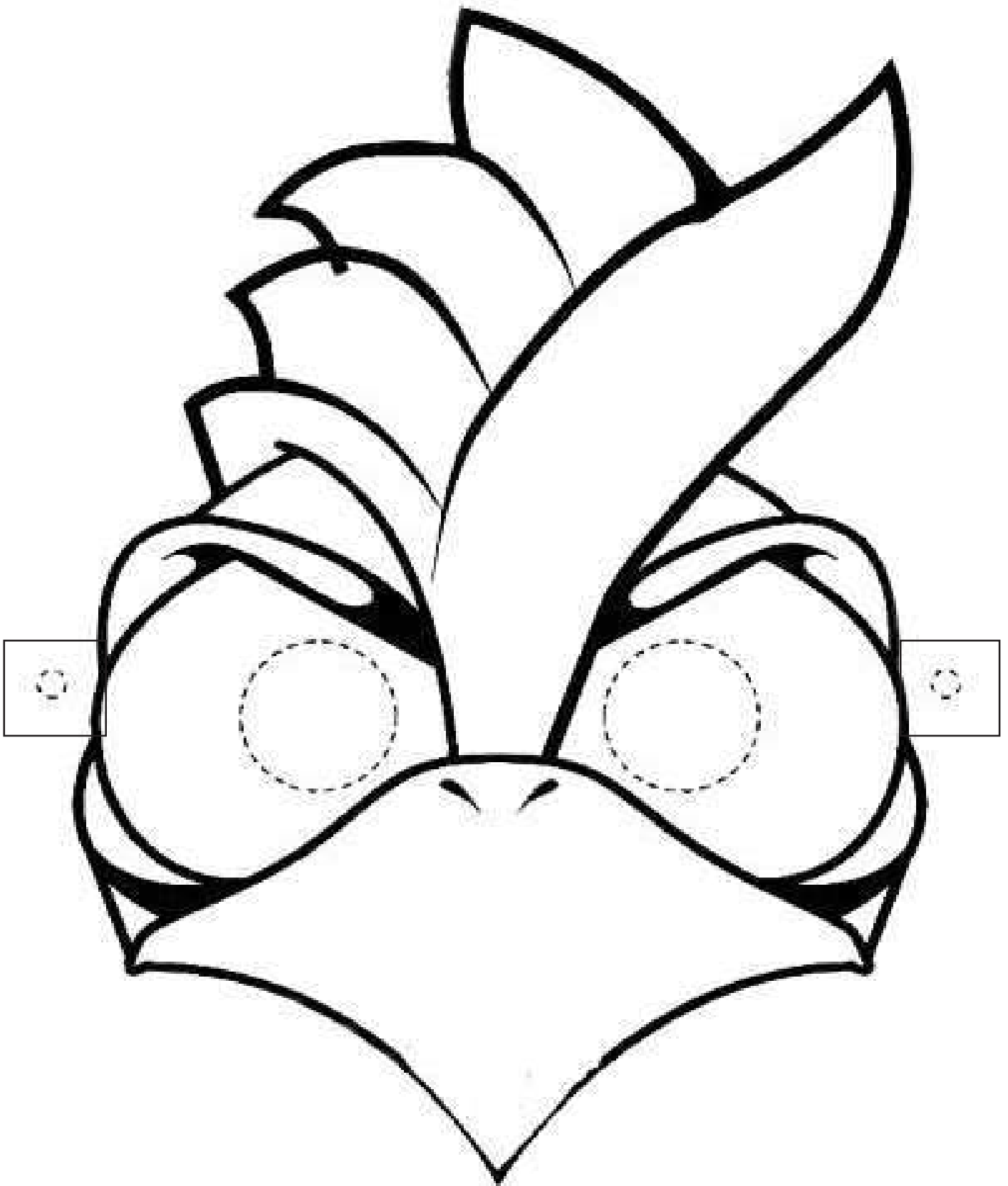
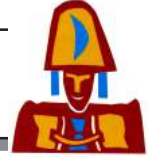

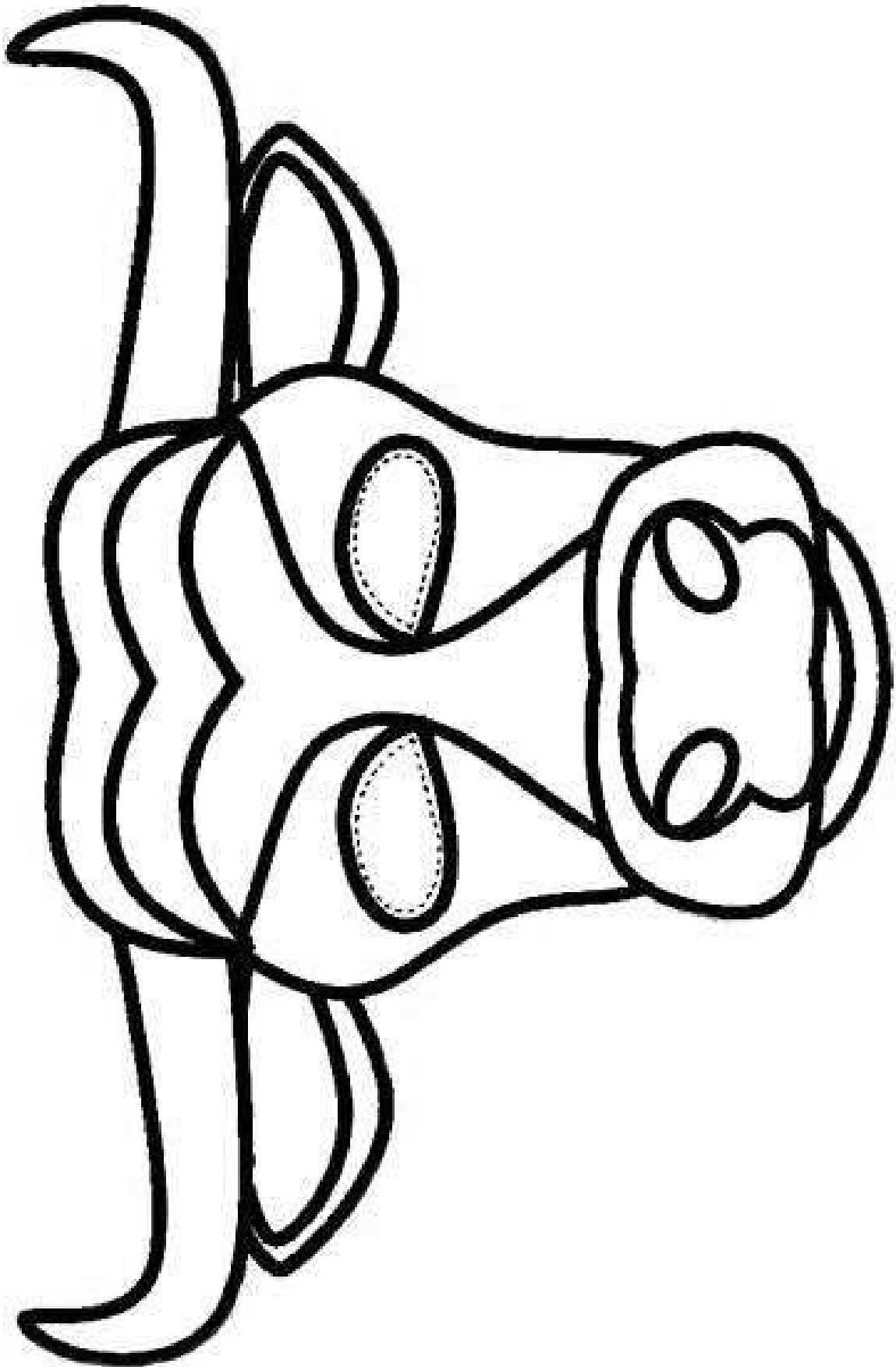
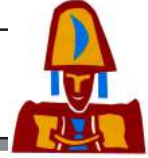

A RAPOSA

O PAXARO ENFURRUÑADO

O LEÓN PELUDO

A ANTEFACE CON CORNELLO

